

«Θα γκρέμιζα πολλά, αλλά και τίποτα»

ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΤΟΥ ΔΟΥΛΕΙΑ Ο ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΙΛΤΙΑΔΟΥΣ ΠΕΤΥΧΕ ΤΗΝ ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΠΙΒΡΑΒΕΥΣΗ ΜΕ ΚΡΑΤΙΚΟ ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΓΙΑ ΝΕΟ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑ. ΤΟ ΕΡΓΟ ΑΦΟΡΟΥΣΕ ΤΗΝ ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΕΝΟΣ ΣΠΙΤΙΟΥ ΣΕ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΟΙΚΙΣΜΟ ΜΕ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΠΕΤΥΧΕ ΝΑ ΑΝΟΙΞΕΙ ΕΝΑ ΔΙΑΛΟΓΟ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΑΥΤΩΝ.

Της Χρυστάλλας Χατζηδημητρίου

Το 2015 απόφοιτος με την καλύτερη βαθμολογία της χρονιάς από το Αριστοτέλειο, το 2017 απόφοιτος του UCL με διάκριση και το 2022 κρατικό βραβείο νέου αρχιτέκτονα. Ποιος είναι ο επόμενος στόχος; Είναι αλήθεια πως κοιτάζοντας από τη στάθμη του σήμερα, όλες αυτές τις κομβικές στιγμές δημιουργείται η εντύπωση μιας ιδιαίτερα πετυχημένης πορείας. Τα πράγματα όμως δεν είναι έτσι. Οι ενδιάμεσοι χώροι που μεσολαμβάνουν ανάμεσα σε αυτές τις στιγμές ορόσημα σκιαγραφούν μια ιδιαίτερα δύσκολη διαδρομή. Μια διαδρομή που δεν ήταν - και εξακολουθεί να μην είναι - ούτε ευθύγραμμη ούτε ομαλή ούτε ενιαία. Βασικό μέλημα μου είναι να κάνω αρχιτεκτονική μέσα από τους δικούς μου όρους, χωρίς να συμβιβάζομαι και χωρίς να με καθλώνει το οικονομικό κίνητρο. Μια αρχιτεκτονική που θα εμπλουτίζει και θα βελτιώνει τη ποιότητα ζωής των ανθρώπων μέσα από τη βιωματική εμπειρία που θα τους προσφέρει. **Μπορούμε να πούμε πως το να ακολουθήσεις την αρχιτεκτονική ήταν μονόδρομος;** Από μικρός αγαπούσα την τέχνη σε όλες της τις εκφάνσεις. Υπήρχε σίγουρα το ερέθισμα από το οικογενειακό μου περιβάλλον καθώς η μητέρα μου είναι αρχιτέκτονας όμως σε καμία περίπτωση

δεν με έσπρωξε προς την κατεύθυνση της αρχιτεκτονικής. Το αντίθετο. Γνωρίζοντας τις δυσκολίες υπήρχε μια έντονη επιφυλακτικότητα στο να ακολουθήσω το δρόμο της αρχιτεκτονικής. **Το ερευνητικό σου πεδίο έχει να κάνει με τη μνήμη στην αρχιτεκτονική. Εξήγησε μας το λίγο.** Τα ερευνητικά μου ενδιαφέροντα ιστοροποιούν κάπου ανάμεσα στο πεδίο της αρχιτεκτονικής και τις σπουδές της μνήμης. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο εστιάζω στην έννοια της νοσταλγίας την οποία επιχειρώ να αναδείξω ως μια κριτική και παραγωγική πρακτική που μπορεί να ενσωματωθεί στο ευρύτερο πεδίο του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού αναπτύσσοντας έναν δημιουργικό διάλογο ανάμεσα στο παρελθόν, το παρόν και το μέλλον. **Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η αποκατάσταση/διαμόρφωση του σπιτιού στο συνοικισμό για το οποίο βραβεύτηκες;** Ναι, ο ανασχεδιασμός της μικρής αυτής κατοικίας βρίσκεται στο κέντρο των θεωρητικών μου αναζητήσεων οπότε η βράβευση της μου δίνει διπλή χαρά. Το ίδιο ισχύει και με τον σχεδιασμό ενός αστικού μνημείου για τους αιχμάλωτους του πολέμου του 1974 όπου πρόσφατα πήραμε το πρώτο βραβείο με τον καθηγητή Χρίστο Χατζηχρίστο. Στην περίπτωση της κατοικίας στον προσφυγικό συνοικισμό, το ενδιαφέρον

μου εστιάστηκε στην κρίσιμη μετάβαση όπου το παλιό μετασχηματίζεται σε κάτι νέο. Χωρίς να παραβλέπεται αυτό που προϋπήρχε, αλλά ταυτόχρονα χωρίς προσκολληθείς στο παρελθόν που μας εμποδίζουν να κοιτάζουμε μπροστά. **Αν σου ανέθεταν να κάνεις ένα master plan για τους συνοικισμούς, που όπως λες αποκαλούν «πληγές» στο αστικό τοπίο, τι θα πρότεινες;** Η κατοικία στον προσφυγικό συνοικισμό δεν σχεδιάστηκε ως μια αυτόνομη νέα κατοικία, δηλαδή με τη λογική ενός κτιρίου / αντικειμένου. Σχεδιάστηκε ως μια αστική επέμβαση, μια ψηφίδα του ευρύτερου αστικού καμβά που επιχειρεί να αναπτύξει έναν ανοικτό διάλογο με το περιβάλλον της. Κι ο διάλογος αυτός με τη σειρά του, ήλπιζα, να έχει έναν απόηχο σε μια επίκαιρη συζήτηση που αφορά στο μέλλον των προσφυγικών συνοικισμών. Φανταστείτε λοιπόν, ένα 'τείχος' που παρεμβαίνει στα υφιστάμενα μέτωπα των προσφυγικών οικισμών προτείνοντας μια νέα χωρική και κοινωνική συνθήκη. Ένας φλοιός που θα λαξεύεται κάθε φορά με βάση τις ανάγκες του κάθε χρήστη, τις βιοκλιματικές παραμέτρους και τα σύγχρονα ζητήματα οικιστικής διαβίωσης. Ανάμεσα στον φλοιό και στα υφιστάμενα οικιστικά μέτωπα, θα προκύπτουν ενδιάμεσες ζώνες, κρυμμένοι υπαίθριοι κήποι, δημόσιοι χώροι και πλατείες

που θα ορίζουν μια νέα σχέση με τον ιστό των κυπριακών πόλεων. Οι προσφυγικοί οικισμοί μπορούν να μεταμορφωθούν σε σύγχρονες, ζωντανές κοινότητες που θα τροφοδοτούν τις κυπριακές πόλεις με θετικό πρόσημο. Αυτό το σενάριο ίσως να φαντάζει ουτοπικό, έως και αιρετικό ως προς την τρέχουσα πραγματικότητα. Όμως κάθε πρόταση καινούργια που επιχειρεί να προτείνει μια υπέρβαση που εμπεριέχει πάντα ρίσκο αλλά και απόλαυση. **Εκτός από τους συνοικισμούς είναι τα ιστορικά κτίρια, κυρίως στις πόλεις, που έχουν εγκαταλειφθεί. Υπάρχει μέλλον για αυτά;** Ναι σαφώς και υπάρχει μέλλον φτάνει οι αρμόδιοι φορείς να δημιουργήσουν ένα γόνιμο έδαφος για να μπορούν να εκφραστούν δημιουργικές ιδέες. Επίσης, πέραν από τα κτίρια που έχουμε ονομάσει ως ιστορικά, υπάρχουν και άλλα αξιόλογα κτίρια από άλλες χρονικές περιόδους που δυστυχώς δεν τυχάνουν του ανάλογου ενδιαφέροντος. Το κίνημα του μοντερνισμού για παράδειγμα, άφησε ένα σημαντικό κτιριακό απόθεμα στις κυπριακές πόλεις που συχνά παραβλέπεται ή υποτιμάται. **Η μνήμη μπορεί να αποτελεί και παγίδα στην πορεία προς τα μπρος;** Σίγουρα η μνήμη μπορεί να μας καθηλώσει σε ένα 'βελούδινο' παρελθόν παγιδεύοντας μας σε μια συντηρητική συνθήκη που δεν αφήνει περιθώρια για διεύρυνση του ορίζοντα. Ειδικά η νοσταλγία για μεγάλο χρονικό διάστημα αντιμετώπιστηκε από τους επιστήμονες ως μια έννοια με αρνητικό πρόσημο, μια μορφή αντίστασης στην πρόοδο συσχετισμένη με συναισθηματικές προσκολληθείς του ατόμου με το παρελθόν. Βέβαια, τις τελευταίες δεκαετίες οι ερευνητές ρίχνουν φως σε μια θετική διάσταση της νοσταλγίας. Η αναστοχαστική νοσταλγία όπως την αποκαλούν, προτείνει εναλλακτικούς χώρους που αμφισβητούν τις συντηρητικές αναπαραστάσεις του παρελθόντος και τις ηγεμονικές ιστορικές αφηγήσεις, διανοίγοντας μια πληθώρα νέων δυνατοτήτων για το μέλλον. **Σε κάποια συνέντευξη αναφέρθηκες στα εμπόδια που δημιουργούν διάφοροι νόμοι, κανονισμοί, γραφειοκρατία; Όλα αυτά αποτελούν τροχοπέδη στην αποκατάσταση κτιρίων;** Καταρχάς θα ήθελα να διευκρινίσω ότι οι περιορισμοί μπορούν να τροφοδοτήσουν θετικά την σχεδιαστική διαδικασία ενώ καμιά φορά μπορεί να παίξουν καθοριστικό ρόλο στο σχηματισμό μιας αρχιτεκτονικής ιδέας. Άλλωστε είναι οι περιορισμοί που διαφοροποιούν την αρχιτεκτονική από τις υπόλοιπες μορφές τέχνης. Όμως εδώ αναφέρομαι σε ένα σύμπλεγμα από αχρείαστους κανόνες οι οποίοι σε συνδυασμό με την υπάρχουσα γραφειοκρατία δημιουργούν ένα κουβάρι που δύσκολα μπορεί κανείς να το ξεμπερδέψει. Οι πολεοδομικές διατάξεις και οι οικοδομικοί κανονι-

σμοί που ισχύουν συχνά σε αστικές περιοχές όπως οι προσφυγικοί οικισμοί ή ακόμα και τα ιστορικά κέντρα, δημιουργούν ένα εξαιρετικά ασφυκτικό πλαίσιο που δεν δίνει περιθώρια για να διατυπωθούν καινοτόμες προτάσεις. **Πως θα χαρακτήριζες το αρχιτεκτονικό τοπίο στην Κύπρο και τι είναι αυτό που κυρίως χρειάζεται;** Θα το χαρακτήριζα ως ένα κολάζ που συμπεριλαμβάνει ένα πλήρες φάσμα από διαφορετικά και συχνά αντίθετα μεταξύ τους αρχιτεκτονικά στυλ, τάσεις και προσεγγίσεις. Το κυπριακό αρχιτεκτονικό τοπίο είναι ανομοιογενές, 'άτακτο' και με πολλή δόση αυθαιρεσίας... Ας πάρουμε για παράδειγμα την πόλη της Λευκωσίας και συγκεκριμένα την περιοχή που βρίσκεται η Πλατεία Ελευθερίας. Ο παραμετρικός σχεδιασμός της πλατείας συνυπάρχει με το ιστορικό ενετικό τείχος, το νεοκλασικό δημαρχείο, και τα χαρακτηριστικά κτίρια του μοντερνισμού επί της λεωφόρου Ομήρου. Αυτή η αλλοπρόσβαλη συνύπαρξη σίγουρα σου προκαλεί μια τρέλα, ταυτόχρονα όμως αντικατοπτρίζει με ενδεικτικό τρόπο την πολυπολιτισμική ταυτότητα της πόλης μας. Ίσως και την δική μας ψυχοσύνθεση... Σίγουρα αυτό που χρειάζονται οι κυπριακές πόλεις, μεταξύ άλλων είναι η δημιουργία υψηλής ποιότητας δημόσιων χώρων αλλά και η ενίσχυση των υφιστάμενων δημόσιων χώρων. Θα πρέπει όμως πρώτα να αντιληφθούμε τη σημασία του δημόσιου χώρου ως αναπόσπαστο συστατικό της δημοκρατίας αλλά και του πολιτισμού μας.

«Η μνήμη μπορεί να μας καθηλώσει σε ένα 'βελούδινο' παρελθόν παγιδεύοντας μας σε μια συντηρητική συνθήκη που δεν αφήνει περιθώρια για διεύρυνση του ορίζοντα».

Έννοιες όπως η δημόσια σφαίρα, η συλλογικότητα, η δημοκρατία του χώρου θα πρέπει επίσης να συζητηθούν σε αυτό το πλαίσιο. **Τι θα έκτιζες και τι θα γκρέμιζες με ευχαρίστηση αν είχες την ευκαιρία;** Θα έκτιζα με ευχαρίστηση ότι έχει να κάνει με τον μετασχηματισμό υπολειμματικών αστικών τοπίων. Θα με ενδιέφερε για παράδειγμα ο ανασχεδιασμός ερειπωμένων βιομηχανικών κτιρίων, ή και άλλων μη-αποπερατωμένων κτιριακών αποθεμάτων. Πιστεύω πολύ στην αρχιτεκτονική και στη δύναμη της να μεταμορφώνει μιαν υπάρχουσα αρνητική κατάσταση, τροποποιώντας τις συνθήκες μιας πόλης. Υπάρχουν αμέτρητα κτίρια που θα γκρέμιζα σε αυτό το 'άτακτο' αστικό τοπίο αλλά θα προτιμούσα να μην γκρεμίσω τίποτα και να συμπληρωθώ με την ιδέα ότι τελικά η Λευκωσία είναι ένα πολύχρωμο κολάζ με αμέτρητα διαστρωματωμένα στοιχεία. Και ίσως αυτό το χαρακτηριστικό να την καθιστά γοητευτική... **Ταυτόχρονα με όλα αυτά διδάσκεις στο πανεπιστήμιο 'Architectural Communication Media'. Με άλλα λόγια...** Στο μάθημα των

Μέσων Επικοινωνίας οι πρωτοετείς φοιτητές έρχονται σε επαφή με την ιδιαίτερη γλώσσα του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού και τα μέσα που χρησιμοποιεί ο αρχιτέκτονας προκειμένου να επικοινωνήσει τις αρχιτεκτονικές του ιδέες με ένα ευρύτερο κοινό αλλά και με τον εαυτό του. Τα διάφορα μέσα αρχιτεκτονικής επικοινωνίας δεν προσεγγίζονται απλώς ως τεχνικά εργαλεία αλλά ανάγονται σε δημιουργικούς διαμεσολαβητές που συμβάλλουν άμεσα στη σύλληψη-ανάδυση μιας αρχιτεκτονικής ιδέας αλλά και στον τρόπο με τον οποίο ο αρχιτέκτονας στοχεύει και αντιλαμβάνεται το δομημένο περιβάλλον και τα ιδιαίτερα συστατικά του. **Είναι εύκολο για να ένα νέο αρχιτέκτονα να μπει στην αγορά εργασίας;** Καθόλου. Επιστρέφοντας στην Κύπρο το 2017 μετά από τις σπουδές μου ήρθα αντιμέτωπος με μια δύσκολη πραγματικότητα. Δυστυχώς, για εμάς τους νέους αρχιτέκτονες οι καιροί που διανύουμε είναι εξαιρετικά δύσκολοι και οι υφιστάμενες συνθήκες που αφορούν στο επάγγελμα του αρχιτέκτονα δεν αφήνουν πολλά περιθώρια ανέλιξης. Υπάρχει έντονη αμφισβήτηση, η οποία σε συνδυασμό με την αγωνία να επιβιώσεις βιοποριστικά, αναγκάζει τους νέους αρχιτέκτονες να τα παρατούν ή να φεύγουν στο εξωτερικό. Βέβαια, πιστεύω ότι στην Κύπρο υπάρχουν ακόμα αυτές οι χαραμάδες που σου επιτρέπουν να αναδυθείς και να αυτονομηθείς ως αρχιτέκτονας. Αναφέρομαι σε θεσμούς όπως τα Κρατικά

Βραβεία Αρχιτεκτονικής αλλά και στη σωστή διεξαγωγή αρχιτεκτονικών διαγωνισμών που δίνουν χώρο και χρόνο στους νέους αρχιτέκτονες να αναδείξουν τη δημιουργική τους σκέψη. **Μετά τις σπουδές σου τι σε έσπρωξε να έρθεις στην Κύπρο; Δεν μπήκες στον πειρασμό να μείνεις στο εξωτερικό;** Όταν αποφοίτησα από το University College London είχα μόλις ολοκληρώσει τη διδακτορική μου πρόταση, με τη προοπτική να ξεκινήσω τη διατριβή μου στο Λονδίνο και να επικεντρωθώ στη θεωρία ακολουθώντας μια ερευνητική / ακαδημαϊκή κατεύθυνση. Για μένα όμως η πραγματική πρόκληση ήταν να συνδυάσω το πρακτικό με το θεωρητικό κομμάτι. Ιδανικά ήθελα αυτό που κατακτώ μέσα από τη διδασκαλία και την έρευνα, να ενσωματώνεται στην πράξη αλλά και το αντίθετο. Στο εξωτερικό σου δίνεται σίγουρα η ευκαιρία να δουλέψεις σε μεγάλα διεθνή αρχιτεκτονικά γραφεία ως υπάλληλος, αλλά αυτό είναι κάτι που δεν με ενδιέφερε. Η Κύπρος από την άλλη, πιστεύω ότι παρέχει μια καλή βάση για να μπορέσεις να αυτονομηθείς ως αρχιτέκτονας. ●